

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Pake Gartzia Konde

*Elgoibar,
Gipuzkoa
(1952)*

Aurkibidea

Biografia

Zintak

EGB-124

- **Proiektua:** Euskararen historia soziala Elgoibarren
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane
- **Data:** 2022-12-02

- **Iraupena:** 80 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Kondenekua tabernan, familiakoekin euskaraz

- **Erref:** EGB-124/004
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:02:52. **Bukatu:** 00:04:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak euskaraz egiten zien lau ahizpei baina berehala erdaraz hasi ziren. Lagun artean, hemezortzi urterekin hasi ziren euskaraz gehiago egiten. Umetan amaren familiarekin euskaraz egiten zuen, eta bereziki, aittitta bazegoen, ez zuten erdaraz egiten. Tabernan Morkaikok bere egoitza zeukan.

2. Umetan euskaraz zeinekin egiten zuen

- **Erref:** EGB-124/005
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:04:56. **Bukatu:** 00:06:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Mojen kolegiara joan zen. Eskulanak erakusten zizkienak euskaraz egiten zien, antzerkiak antolatzen zituen euskaraz... Lagunen artean, orokorrean erdaraz egiten zuten. Lagun batzuen etxeetara joaterakoan, euskaraz egiten zuten, han euskaraz egiten zelako. Baserritarrekin ere euskaraz egiten zuela dauka gogoan.

3. Euskarazko klaseak umeentzat

- **Erref:** EGB-124/006
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:06:51. **Bukatu:** 00:09:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Euskara ikastera eraman zituzten umetan. Irakasleen izenak ematen ditu: Felix Parapen, Miren eta Pako. Hiztegia lantzen zuten, baita idazketa ere. Umeen Deia aldizkarirako idazten zuten. Irteerak ere egiten zituzten. Kantuan ere egiten zuten.

4. Ipuinak eta liburuak etxean

- **Erref:** EGB-124/007
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:09:23. **Bukatu:** 00:11:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:

Xabiertxo zeukaten, baita beste bi ipuin ere. Panpin ere hartzen zuten. Ez dauka gogoan irratirik entzuten zenik etxean euskaraz. Herrian euskarazko antzerkirik bazen, etxekoak joango zirela ikustera uste du. "El Caserío" zarzuela egin zutenekoa aipatzen du.

5. Juventud Elgoibarresaren sorrera

- **Erref:** EGB-124/008
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:11:41. **Bukatu:** 00:14:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:

Mojetan ibili zen hamasei urtera arte. Handik Mekanikara joan zen. Ikasketa guztiak erdaraz egin zituen. Hamasei urterekin lanean hasi zen eta kuadrillako batzuk elkartzen ziren euskaraz ikasteko. "Juventud Elgoibarresa" taldearen sorrera kontatu du. Hasieratik euskararekin zerikusia zeukan taldea zen. Hainbat artistaren izenak aipatzen ditu, Elgoibarrera ekarri zituztenak. Baserriz baserri ibili ziren luistarren kuota kobratzen.

6. Juventud Elgoibarresaren lokala eta jarduna

- **Erref:** EGB-124/009
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:14:47. **Bukatu:** 00:16:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:

<p>Musika kontzertuak eta hitzaldiak antolatzen zituen Juventud Elgoibarresak. Lokala zeukaten. Jaialdiak antolatzeko baimenak non eta nola eskatzen ziren kontatzen du. Antton Valderderekin gertatutako anekdota bat kontatzen du.</p>

7. Pedro Migel Urruzunori omenaldia

- **Erref:** EGB-124/010
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:16:45. **Bukatu:** 00:18:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Pedro Migel Urruzunori egindako omenaldiaren berri ematen du. Antzerkian parte hartu zuten batzuen izenak ematen ditu. Euskaltzaindiko bilera egin zuten Elgoibarren, horren harira. Luis Ulazia zegoen antolatzaileen artean.

8. Ume kanta pare bat

- **Erref:** EGB-124/014
- **Iraupena:** 0:00:41. **Hasi:** 00:20:32. **Bukatu:** 00:21:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

Umeak altzoan hartuta abesteko kanta bat eta umeentzako beste kanta bat abesten ditu.

9. Umeentzako euskarazko errezoa

- **Erref:** EGB-124/015
- **Iraupena:** 0:01:13. **Hasi:** 00:21:13. **Bukatu:** 00:22:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

Amamarekin euskaraz errezatzen zuten. Umeentzako errezo bat errezitatzen du. Amamak ere kanta asko erakutsi zizkion. Markesaren Alaba eta Kontsesiri erakutsi zizkion amamak.

10. Euskal dantzak umeei erakusten

- **Erref:** EGB-124/017
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:23:55. **Bukatu:** 00:25:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Elgoibarko ikastolan euskal dantzak erakusten hasi zen. Lehenengo Isidor Soluperekin Elorra moduan aritu ziren dantzak ikasten. Eta gero umeei erakusten ibili zen. Hirurehun ume dantzari izan zituzten. Dantzari eguna egiten zuten Elgoibarren. Ordukoak kontatzen ditu. Hortik sortu zen Haritz dantza taldea.

11. Elorra dantza taldea

- **Erref:** EGB-124/018
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:25:31. **Bukatu:** 00:27:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Elorra dantza taldea Isidor Solupek bultzatu zuen. Neskak eta mutilak aritzen ziren. Dantzaz gain, kontzientziazio saioak ere izaten zituzten. Azoka plazako goiko lokalean egon ziren gero. San Pedron egin zuten lehen emanaldia. El Pilarren ere egiten zituzten entseguak. Anekdota bat kontatzen du.

12. Euskal jaietan umeekin

- **Erref:** EGB-124/019
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:27:49. **Bukatu:** 00:30:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Elgoibarko Izarrako dantza taldea zen umeekin sortu zutena. Euskal Jaia antolatzen ez zen ibili. Oso diziplinatuak ziren ume dantzariekin. Elgetarrak, berriz, ondo pasatzera joaten ziren. Txistulariekin joaten ziren batetik bestera. Izenak aipatzen ditu. Umeak etxeetara banatzen zituzten bazkaltzera.

13. Gabonetako dantza saioa eta karrozak

- **Erref:** EGB-124/022
- **Iraupena:** 0:04:50. **Hasi:** 00:31:49. **Bukatu:** 00:36:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Gabonetan, Eguberri egunean, dantza saioa egiten zuten. Non entseatzten zuten eta zein dantza egiten zituzten kontatzen du. Karroza egiten zuten. Ama Birjinaz eta San Josez mozarrotzen ziren. San Joserena egin zutenak aipatzen ditu. Neskek egiten zuten dena. Txistulariekin joaten ziren. Marisol Gurrutxaga Konde eta Itziar Garzia Isasti aritzen ziren dantzan erakusten.

Transkripzioa

- Eta gero hor, Gabonetan...
- A! Klaro, hori... 12 bat urte eukiko nittun. Badaukat argazki bat oso politta, gaiñera. Eta, orduan, Marisol Gurrutxagak -nere lehengusiña- eta Itziar Garciak -nere lehengusiña- egiten zuten zortziko bi talde eta ikasten zian hiru dantza: `Artzai buru txuri bi´ kantuan, `Ingurutxua´ eta `Txalo-dantza´ egiten zan, edo `Makil-txiki dantza´. Nik uste dot txaluekin egiten gendula. Edo makillekin, ez dakit seguru. Hiru hoiek. Eta egiten zian ensaiuak elizako sakristiaren atzekaldeko lokal batetan, santuak gordetzen

zian armarixuan lokal haretan. Egiten zian... ensaiatzen zian, ba, ez dakit, hillebete edo bi hillebetian. Kriston lana egiten zuten, ze bueno... Nik uste dot ziala zortziko... zortziko edo hamaseiko bi talde igual zian, e! Ta Natibittate egunian -edo hemen Natibidade egunian- egiten zan... karroza bat ipintzen zan San Jose, Ama Birjiña eta umia. Eta egiten zan dantzan herrixan zehar. Eta Txarridunian bokatilluak ematen ziguten eta gero buelta. Karroza zauan... egiten zan Sigmako fenwick batetan. Fenwick-a da barru... badakizu zelan dan, ez? barruko [...] Eta hor montatzen zan. Pentsatzen dot Mari Ezenarro ere ibiliko zala montatzen, beti ibili izan zan. Montatzen zan hori ta San Jose eta Ama Birjiña. Neskak zian biak: San Jose ta Ama Birjiña neskak. Ama Birjiña izan bihar zuan rubixatxo bat, ile kixkurra, politta, eta San Jose izan giñan morenak eta, ahal dala, bigotia geneukanak. Gogoratzen dittut nere lehengusiña batzuk, ba, Arantxi uste dot izan zala, Mari Kontxi Zuazubizkar eta ni. Hoiekin gogoratzen naiz. Morena-morenak giñan. Ta gu... Bizarra ipintzen ziguten, e! Neska morena bat San Jose eta neska rubixatxo bat Ama Birjiña. Eta umia pentsatzen dot orduan muñeko bat izaten zala. Artzaitxo batzuk, holaxen, neska... ume txikiak, eta gero gu dantzariak.

- Hor neskak bakarrik parte hartzen zebe, ez?
- Neskak egiten gendun.
- Eta ze eitten zenduen? Karrozan juan...
- Ez, karrozan juaten zan jaiotza eta gu atzetik dantzan.
- Dantzan eta kantuan?
- Ez, pasakallian juaten giñan txistularixekin, pasakallian, eta gelditzen zian ez dakit zein tokitan gelditzen giñan eta han egiten zan. Gogoratzen naiz ni plazan `Artzai buru zuri bi´ gero eta jendiak ere kantatzen zuen. Politta zan.
- Hori 10 bat urte zekazuzenian?
- Nik 12 pentsatzen dot; kalkulatzen dot, argazkixa ikusita, 12 bat urte. Pentsatzen dot bi urtetan edo. Ze zian nahiko adin... uste dot beti adin berdiñekoak hartzen zituzten, ba, ez dakit, 12-14 edo. Pentsatzen dot, e. Eta hurrengo urtin batzuk horkuak eta beste batzuk berriak izaten zian.
- Eta hor, esan dozu, erakusten dantzak-eta zure bi lehengusiña ibiltzen ziala.
- Itziar Garcia Isasti eta Marisol Gurrtxaga Konde.
- Bai. Eta eurak euskeraz eingo zebe umiekin? Goguan dakazu?
- Bai. Nik uste dot baietz. Nik uste dot baietz, ze nik Mari Solekin euskeraz hitz egiten nuen orduan. Orduan... Eta Itziarrekin ere bai pentsatzen dot. Nik pentsatzen dot egiten genuela euskeraz.
- Eta gero, plazan, hori, `Artzai buru txuri bi´ kantau eta jendiak...
- Pentsatzen dot baietz, behintzat familiako... bueno, nik pentsatzen... ikusten... osea, ikusten dot orain jendia, jende aurrian dantzan. Kalian, kalejiran, bueno, jendiak begiratuko zaban, baiña plazan jendia biltzen zala. Ipiniko zan jaiotza elizaren azpian, pentsatzen dot, eta haren aurrian edo plazan dantzan egiten zan.
- Hau zelan sortuko ete zan? Igual apaizak, abadiak...?
- Ez dakit. Itziar ta Mari Solek, haiek, Mari Solek eta Itziarrek ikasi zuten Mendaroko mojetan eta nik pentsatzen dot han ikasi zutela dantzan. Pentsau eitten dot, ez dakit seguru.
- Baiña ideia hori... ezta...?
- Ez dakit euren izango zan.
- Hemen abadiak be egon zian...
- Euskalzaliak.
- ... euskaltzailiak. Ez? Ez dakit orduan sasoian zein izango zan abadia.
- Don Jose igual. Don Jose, Ondarruko bat. Don Jose Juaristi. Bueno, ez dakit Ondarrukua zan, Juaristi-kin... Bere illoba bat etortzen zan, gure edadeko

bat etortzen zan Ondarrun bizi zana. Juaristi.

- Azkoittiarra...

- Azkoittiarra igual izango zan. Badakit egin zitzaiola sekulako hileta gero.

14. Apaiz euskaltzaleak Elgoibarren

- **Erref:** EGB-124/023
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:36:39. **Bukatu:** 00:38:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Gau eskolak ematen apaizak ibili ziren hasieran. Don Seberiano apaiza ere euskaltzalea zela dio. Garai hartako apaizak nahiko euskaltzaleak zirela gogoratzen du.

15. Umeen antzerkiak

- **Erref:** EGB-124/025
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:39:02. **Bukatu:** 00:41:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Antzerkia

Laburpena:

Gogoan dauka antzerki bat egiteko testua buruz ikasi zutenekoa. Elizako lokalean areto bat zegoen eszenatoki eta guzti, eta han antzerkiak egiten zituzten. Erdaraz izaten zen. "Haurtxo txikia" kanta abestu zuen Kontxi Juaristik.

16. Umeen euskarazko abesbatza

- **Erref:** EGB-124/027
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:41:57. **Bukatu:** 00:44:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Umeen euskarazko abesbatzan aritu zen. Oso ondo pasatu zutela kontatzen du. "Acción Católica"n entseatzen zuten. Lokal horietan denetarik egiten zela kontatzen du.

17. Euskaraz alfabetatzen lagun artean eta gau eskoletan

- **Erref:** EGB-124/028
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:44:47. **Bukatu:** 00:46:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalduntzea eta alfabetatzea

Laburpena:

Euskaraz alfabetatzen lagun artean hasi ziren, beraien kabuz. Ondoren, Jose Lasa eta Antton Aranbururekin ibili ziren gau eskoletan. Ez dauka gogoan Kinarik euskaraz ikasteko. Bacuninen liburu bat irakurtzeko proposatu zietenekoa kontatzen du.

18. Ikastolaren sorrera

- **Erref:** EGB-124/030
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:47:59. **Bukatu:** 00:50:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Felix Parapan, "Plaentxi" eta Sabin Osoro izan ziren ikastola sortzeko bultzatzaileak. Hasieran familia euskaltzaleen umeak joaten ziren. Gipuzkoako lehenengoetako ikastola izan zen. Ikastolako lehen irakasleak aipatzen ditu.

19. Aubixa

- **Erref:** EGB-124/032
- **Iraupena:** 0:02:46. **Hasi:** 00:50:36. **Bukatu:** 00:53:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Bere gurasoek ikastolako bonoak erosi zituzten. Bono horiek saltzen eta jaialdietan parte hartu zuen. Aubixa montatzeko familia batzuek garrantzia handia izan zutela kontatzen du. Hutsik zegoen baserria zen. Lan oso handia egin zuten batzuek. Arrakasta handia izan zuen. Bera ere begirale aritu zen. Scout taldean aritzen zirenak joan ziren begirale irakasleekin.

20. Scout taldea

- **Erref:** EGB-124/033
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:53:22. **Bukatu:** 00:56:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

Euskal Scoutak ziren, euskaraz egiten zuten. Arduraduna apaiz bat izan zela uste du. Anton Zabaleta eta Anton Barrenetxea batez ere mutilekin ibili ziren. Neskak eta mutilak banatuta ibiltzen ziren hasieran, gero batera. Kanpalekuak muntatu, jolasak... egiten zituzten. Harremanei buruz ere asko hitz egiten zuten. Arrasatekoekin izan zuten harremana.

21. Ikastolarako irakasle bila

- **Erref:** EGB-124/035
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:56:49. **Bukatu:** 00:58:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Ikastolarako irakasleak zela lortzen zituzten kontatzen du.

22. Izeba euskara irakasle eskola publikoan eta lanbide heziketan

- **Erref:** EGB-124/036
- **Iraupena:** 0:05:08. **Hasi:** 00:58:08. **Bukatu:** 01:03:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Aisia » Kultura » Herrigintza eta elkarteak

Laburpena:

Sebas eta biek egin zituzten irteerak ikastolako umeekin eta herri eskolakoekin ere. Maria Luisa eta Ana ziren herri eskolako irakasleak. Eskola publikoan "idoneoak" figura atera zutenean, bere izeba animatu egin zen. Bergaran atera zuten biek euskarako titulazioa. UNEDeko irakasleak aipatzen ditu. Hasieran eskola publikoan euskara ikasgai moduan ematen zen. Bere izebak lanbide heziketan ere eman zuen euskara ikasgaia hamar urtez.

23. 1977rako euskara ikasgai eskola publikoan

- **Erref:** EGB-124/037
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 01:03:16. **Bukatu:** 01:05:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

<p>1977rako bere izebak euskarazko ikasgaia ematen zuen eskola publikoan. Gela berean izaten zituen baserrikoak eta euskaraz batere ez zekitenak. "Euskalduntzen" materiala erabiltzen zuen. Izeba klaseak ematen hasi eta ondoren atera zuen titulazioa.</p>

24. Ikastolan bertsolaritza erakusten

- **Erref:** EGB-124/041
- **Iraupena:** 0:03:09. **Hasi:** 01:08:59. **Bukatu:** 01:12:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Bertsolaritzari buruzko ikastaro batean parte hartu zuenean, hasi zen bertsolaritza erakusten ikastolan. Urtero lehiaketa egiten zuten ikastolan eta gero beste herri batera joaten ziren eskolarteko txapelketara. Angelek antolatutako bertso eskolara joan ziren ume batzuk. Bertsotan ibili zirenen izenak ematen ditu.

25. Ikasleak bertsozaletu zituen

- **Erref:** EGB-124/042
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 01:12:08. **Bukatu:** 01:14:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Mari Josek eta biek plangintza egin zuten, bertsoak egun konkretuetan abesteko. Hasi ziren bertso-irakasleak bidaltzen ikastoletara. Kanporaketa batera ikasleak eramaten zituen eta finalerako autobusa antolatzen zuten. Askok bertsozaletu zirela uste du.

26. Bertsozaletu zenekoa

- **Erref:** EGB-124/044
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 01:14:56. **Bukatu:** 01:16:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

1972an lehenengo aldiz bertso saio batera joan zen Oiartzunera, eta ez zitzaion gustatu; biziari zen arte. Orduko bertsolariak izendatzen ditu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-02-13

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com